

Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы
Сәвәләй авыл жирлеге Советы

КАРАРЫ

№ 16

03.04.2026 г

Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Сәвәләй авыл жирлеге территориясендә Россия Федерациясе дәүләт урман фонды жирләренә кермәгән һәм физик һәм юридик затларның хосусый милкендәге жирләргә яшел утыртмаларны булдыру, тоту һәм саклау кагыйдәләре турында нигезләмәне раслау хакында

«Ачык хакимиятнең бердәм системасында жирле үзидарәне оештыруның томуми принциплары турында» 2025 елның 20 мартындагы 33-ФЗ номерлы Федераль закон, «Өйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Сәвәләй авыл жирлеге Уставы нигезендә Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Сәвәләй авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Сәвәләй авыл жирлеге территориясендә Россия Федерациясе дәүләт урман фонды жирләренә кермәгән һәм физик һәм юридик затларның хосусый милкендәге жирләргә керә торган яшел утыртмаларны булдыру, тоту һәм саклау кагыйдәләре турында нигезләмәне кушымта нигезендә расларга.
2. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.
3. «Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталы» (PRAVO.TATARSTAN.RU) белән әлеге карарны бастырып чыгарырга һәм Зэй муниципаль районының рәсми сайтында «Авыл жирлекләре» бүлегенә урнаштырырга.
4. Әлеге Карарның үтәлешен тикшереп торуны үз өстемдә калдырам.

Совет рәисе авыл жирлеге

С.К.Макдаков

Татарстан Республикасы Зэй муниципаль
районының Сәвәләй авыл жирлеге Советы
карарына кушымта № 16 от 03.04. 2026 г.

ПОЛОЖЕНИЕ

Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Сәвәләй авыл жирлеге территориясендә Россия Федерациясе дәүләт урман фонды жирләренә кермәгән һәм физик һәм юридик затларның хосусый милкендәге жирләргә яшел утыртмалар булдыру, аларны тоту һәм саклау кагыйдәләре турында

1. Гомуми өлеш

1.1. Агач утыртмалары белән бергә яшел территорияләр табигатьне саклау, уртача яклау, рекреацион, уртача рәсмиләштерүче һәм санитар-яклау функцияләрен үти, табигый комплекс территориясенә һәм жирлеккән яшел фондының состав өлеше булып тора.

1.2. Яшелләндерелгән территорияләренә урнашуы һәм чикләре тарихи барлыкка килгән планировканы һәм табигый компонентларны - рельефны, акваторияләрне һәм яшел утыртмаларны исәпкә алып билгеләнә.

1.3. Яшел утыртмаларны тоту һәм саклау Зэй муниципаль районының Сәвәләй авыл жирлеге башкарма комитетына йөкләнә.

1.4. Яңа төзелешкә яшелләндерелгән территорияләр булдыру буенча эшләр комплексы да керә. Яңа төзелештәге барлык эшләр билгеләнгән тәртиптә расланган, эшләнгән һәм расланган проект документациясе нигезендә гамәлтә ашырыла.

1.5. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Сәвәләй авыл жирлеге территориясендә (алга таба - авыл жирлеге) яшел үсентеләрне карап тотуга корылык, авария хәлендә һәм декоратив күренешен югалткан агач һәм куаклар; үсемлекләрне санитар кисеп алу керә.

1.6. Яшелләндерү объектларын тоту - яшел утыртмаларны карау һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементлары буенча комплекслы эшләр. Яшел утыртмаларның эчтәлегә түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- агымдагы ремонт,

- агачларны һәм куакларны карау эшләре - тукландыру, су сибү, киңтерү, чүп үләнә, үсемлекләрне яклау, тамыр системасын жылыту, юылмаган токым куакларын бәйләү һәм жылылык яратучы үсемлекләрне (барлык тиешле эшләр белән) каплау, ашламалар, чүп-чар төяү, корыган һәм авария хәлендәге агачларны кисү һәм башкалар;

- чөчәкләрне карау эшләре - орлык чачу, үсентеләр һәм суган үсентеләре утырту, су сибү, киңтерү, чүп-чар жыю һәм башка эшләр;

- Чөчәкле вазаларны карау эшләре.

2. Яшел утыртмалар булдыру

2.1. Территорияне эзерләү

2.1.1. Территорияне эзерләү эшләрен жимерелергә тиешле корылмалардан, агач төпләреннән, төзелеш материаллары калдыкларыннан, чүп-чардан һәм башкалардан чистартып, жыю урышнын билгеләгәннән, үсемлек грунтын өеп ташлаудан, шулай ук урыннардан башларга кирәк.

территорияне яшелләндерү өчен файдаланылачак үсемлекләрне күчереп утырту. Туфрак утырмасын өчен органик чүп-чар сибү яисә нинди дә булса химик житештерү калдыклары белән рөхсәт ителми. Вак органик чүпне (опилкалар, йомычкалар, яфраклар) өелгән грунт белән аралаштырырга мөмкин.

2.1.2. Төзелеш майданчыгын оештырганда проектта сакланучы буларак билгеләп үтелгән барлык үсемлекләрне саклау һәм минималь зарарлау чараларын күрергә кирәк: кәсфләндерү, түбән һәм киң ябалдашларны өлешчә кисеп алу, кәүсәләрне саклау, куакларның ябалдашларын бәйләү.

2.1.3. Яхшы үләннәр булган территориядә дернина кисеп алырга, аны саклау (су сибү, куллану) чараларын булдырырга һәм алга таба газонны төзегәндә файдалану чараларын күрергә кирәк.

2.1.4. Гамәлдәге агачларны саклап калу өчен грунт катламы дәрәжәсен күтәрү кирәк булганда, көпшә тирәли коры кое һәм дренаж системасын төзөргә кирәк; үсемлекләрне саклау дәрәжәсен киметкәндә, террасалар системасын һәм терәк стеналарын корырга яисә агачлар янында тамырларны зарарланулардан саклый торган (биеклекләр аз гына булса да) жир катламын тутырырга кирәк.

2.1.5. Территорияне чүп-чардан һәм агачлардан чистарту, агачларны бер урында аерып, аннары кәүсәләрне чыгарып яисә ауган агачларны бер читтә аерып башкарылырга мөмкин.

2.1.6. Агачларны һәм куакларны күчереп утырту өчен яраклы булганнарын әлегә яисә башка объектларны яшелләндерү кагыйдәләре нигезендә казып чыгарырга һәм кулланырга кирәк.

2.2. Агач һәм куаклар утырту

2.2.1. Үсемлекләр утыртуның иң кулай вакыты - яз һәм көз, бу вакытта үсемлекләр табигый яфраксыз хәлдә (яфраксыман төрләр) яки үсемлек организмының физиологик процессларының түбән активлыгы халәтендә.

Туфрак эреп беткәннән һәм жылынганнан соң, бөреләр һәм бәбәкләр барлыкка килгәнгә кадәр, көзгә чәчүлекләрне яфрак коелганнан алып тотрыклы кырауларга кадәр утыртырга кирәк.

Ылыслы токымнар күчереп утыртуны иртә өлгергәнгә (март - апрель башы) һәм иртә өлгергәнгә (август - сентябрь башы) вакытка күчерәләр.

2.2.2. Торак пунктлар территориясенә бары тик сәламәт, нык үсеш алган чикле параметрлы нөсхәләр генә утыртылырга мөмкин.

2.2.3. Гибридлы тирәк агачлары (хатын-кызлар экземплярлары), корыч үсентеләре булырга тиеш түгел.

2.2.4. Чэчэк чорында территорияне уңдырышлыландырганда яисә аллергия китереп чыгаручы тирәк һәм башка үсемлекләрнең хатын-кызлар нөскәләрен утырту рөхсәт ителми.

2.2.5. Агачларны һәм куакларны төзелештәге кагыйдәләр һәм нормалар нигезендә утыртырга кирәк, аерым алганда, бинаның диварларыннан һәм төрле корылмалардан алып үсемлекләрне утырту урынына кадәр ара регламентлана.

Корылмалардан үсемлекләрне утыртуга кадәр ераклык

Ераклыкны исәпләү чиге	Үсемлекнең күчәренә кадәр иң кечкенә ара, м)	
	агачы	куагы
Бинаның, корылманың тышкы стенасы	5,0	1,5
Тротуар кыры, бакча юлы	0,7	0,5
Юл кыры урамы өлеше	2,0	1,0
Яктырту челтәре	4,0	
Подошва һәм идән асты кырыйлары стенкалары	3,0	1,0
газ үткәргеч: тышкы торбалар өчен	2,0	-
газүткәргеч: полиэтилен торбалардан жир асты торбаларыннан (торбадан төрле якларда)	3,0	-
суүткәргеч, дренаж	2,0	-
Көч кабеле, элемент кабеле	2,0	0,7

Искәрмәләр:

1. Китерелгән нормативлар крон диаметры 5 метрдан артмаган агачларга карый һәм зуррак диаметрлы агачлар өчен арттырылырга тиеш
2. Биналарның, корылмаларның, балалар учреждениеләренең тышкы стеналары янына агач һәм куаклар утыртканда ишизоляциянең һәм табигый яктыртуның норматив дәрәжәләрен сакларга кирәк.

2.3. Яшел утыртмаларның эчтәлегә

2.3.1. Яшел утыртмаларны дөрес тоту буенча төп чараларның берсе - ябалдашлар кисеп алу. Эзләнүләрнең түбәндәге төрләрен аералар: санитария, яшөртү, форма.

2.3.2 Агачның кәүсәсе санитар кисеп алу иске, авыру, йокыга талган һәм зарарланган ботакларны, шулай ук крон эченә яки бер-берсенә якынайган ботакларны юкка чыгаруга юнәлдерелгән. Шулай ук үзәк кәүсәдән очлы почмак яки вертикаль (пирамидаһы формаларны кертмишә) өскә таба киткән бәбәкләр дә мәжбүри рәвештә юк ителергә тиеш. Санитар обрезканы ел саен вегетация чоры дәвамында үткәргә кирәк. Әмма зур сайдагы эре ботакларны бер үк вакытта алып ташлау максатка ярашлы түгел, шуңа күрә аларны әкреләп, елына 1-2 ботак итеп алу яхшырак.

2.4. Чәчәклеләрнең төзелеше

2.4.1. Чәчәклек ул - бер, ике яки күпеллек үсемлекләр утыртылган геометрик яки иррегуляр формадагы участок. Бу яшелләндерү объектының иң декоратив элементларының берсе.

2.5 Чәчәклеләрнең эчтәлегә

2.5.1. Чәчәклеләрне тиешле тәртиптә тоту үсемлекләргә су сибүдән һәм юудан, туфрак кибүдән һәм чүп үләннәрен жыюдан, чәчәк аткан үсемлекләргә кисүдән, корткычлардан һәм авырулардан яклаудан, минераль ашламалар кертүдән, чүп-чардан жыюдан гыйбарәт.

2.5.2. Береллеклардан һәм ике яшьлек чәчәклекләрдән ясалган клумбада су сибү, тамыр ятмасы тирәнлегендә жирне дымландырырлык итеп шундый исәп белән ясалган булырга тиеш.